

Asia: VN/27997/2023

Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040

Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Kannattavuus ja reiluus

- Kannattavan ja reilun ruokajärjestelmän tavoitteet ovat hyviä, mutta konkreettiset keinot näiden saavuttamiseksi jäävät hieman epäselviksi.
- Aidosti kilpailukykyinen ja kannattava ruokajärjestelmä tarvitsee maataloustukien lisäksi myös kansallisia kannustimia ja panostuksia esimerkiksi alan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan.
- Jotta vähittäiskauppa ja elintarvikeala voivat aiempaa useammin valita kotimaisen vaihtoehdon kansainvälisten raaka-aineiden ja kuluttajatuotteiden sijaan, tulee Suomessa kannustaa aiempaa vahvemmin lähellä tuotetun ja kestäväen raaka-aineen valitsemista. Kotimaisen lähituotannon lisäksi tukia tulisikin ohjata ennen kaikkea kestävään ruoantuotantoon (mm. kasviperäiset tuotteet), sillä nykyään tuetaan monia ympäristön kannalta pitkällä aikavälillä kestäättömiä eläinperäisiä vaihtoehtoja.

Strateginen tavoite 1: Arvonlisä jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa

Huomioita ja havaintoja

- Ruokajärjestelmän arvonlisän kasvattamisen osalta ruokainnovaatioiden ja erityisesti kasvipohjaisten ratkaisujen merkittävä rooli ympäristölle ja kuluttajille parempana vaihtoehtona puuttuu kokonaan osiosta.

Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa

Huomioita ja havaintoja

- Hyvä, että ruokaviennin merkitys ja Suomen potentiaalinen rooli tässä on tunnistettu. Erityisen hienoa on, että ruokaviennin monipuolistuminen on huomioitu tavoitteissa ja lisäarvotuotteiden lisäksi Suomesta viedään maailmalle teknologiaa (esim. bioteknologiat), laitteita ja osaamista.

- Mikäli haluamme erottua maailmalla kestävästä ruokajärjestelmästä edelläkävijänä, voisi Suomi rohkeasti panostaa nimenomaan kasviperäisten vaihtoehtojen vientiin. Ruokaviennin ei tulisi nojata ensisijaisesti eläinperäisten tuotteiden vientiin, kuten viime vuosina on hyvin pitkälti toimittu (mm. maitotuotteet, broilerit).

Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu

Huomioita ja havaintoja

- Suomen tavoite kehittyä investointimyönteisimmäksi kestävästä ruoka-alan toimintaympäristöksi EU:ssa on erittäin kannatettava. On hienoa, että tämän edellyttämät panostukset elintarvikealan tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä ja startup-yritysten rahoitukseen on tunnistettu strategiassa.

Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy ja lisää väliotsikko

Huomioita ja havaintoja

- Aidosti kannattavan ja reilun ruokajärjestelmän tulisi olla kannattava ja reilu myös ympäristölle, tuotantoeläimille ja kuluttajille. Näin ollen, osiossa voisi tuoda esiin myös kansallisten ravitsemussuosittelujen mukaisen, terveellisen ruokavalion, sen sijaan että viitataan pelkästään eläinperäiseen ruokavalioon tuotantoeläinten hyvinvoinnin osalta.
- Tuotantoeläinten hyvinvointiin panostaminen on tärkeä asia, mutta aidosti kunnianhimoinen, kannattava ja reilu ruokajärjestelmästrategia pyrkisi vähentämään eläinperäistä ruoantuotantoa ja panostamaan ensisijaisesti ympäristölle, tuotantoeläimille ja kuluttajille terveellisemmän kasvipohjaisen ruokavalion ja ruoantuotannon laajentamiseen.

Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

Huomioita ja havaintoja

- Datatalouden lisäarvoa tuottava rooli osana ruokajärjestelmää on hyvin tunnistettu strategiassa. Suomella on mahdollisuus toimia EU:n tasolla edelläkävijänä ruokajärjestelmän avoimen datatalouden kehittämisessä, mikäli panostamme kehitystyöhön tulevana vuosina. Ruokajärjestelmän avoimesta dataekosysteemistä voi riittävillä panostuksilla kehittyä malli, jota muu Eurooppa pyrkii seuraamaan.
- Digitalisaatio ja tietoturva ovat keskeisiä tekijöitä kestävästä ruokajärjestelmän luomisessa, mutta ne altistavat myös uusille haavoittuvuuksille. Ruokajärjestelmän eri osa-alueilla on käytettävissä valtavia määriä dataa, ja on ratkaisevan tärkeää varmistaa riittävät suojatoimet tietojen jakamiselle, tietojen suvereniteetille ja tietoturvalle. EU:n tietosuojalaki ja EU:n maataloustietojen jakamista koskevat käytännönsäonnöt antavat ohjeita maataloustietojen käytöstä, erityisesti niiden saatavuudesta ja käytöstä, mutta koko ruokajärjestelmän kattavien digitaalisten järjestelmien turvallisuutta ja kyberturvallisuutta on vahvistettava.

- Käytännön esimerkkejä siitä, miten digitaaliset innovaatiot voivat parantaa kyberturvallisuutta ja kestävyyttä maataloudessa, on koottu EIT Foodin julkaisussa Digital Agriculture for Sustainable Food Systems.

Luku 3.2: Huoltovarmuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Huoltovarmuus

- Ruokajärjestelmän rooli huoltovarmuuden kannalta on tunnistettu hyvin ohjelmassa. Kotimaisen alkutuotannon jatkuvuuden turvaava ruokajärjestelmän muutos mainitaan kappaleen alussa, mutta tätä mainittua muutosta ei kuitenkaan avata sen enempää tekstissä.
- Huoltovarmuuden kannalta on tärkeää, että alkutuotannon ja jalostuksen riippuvuus ulkomaisista tuotantopanoksista vähenee. Tämä tarkoittaa mm. lannoitteita, siemeniä ja muita ruoantuotannossa tarvittavia elementtejä. Myös riittävän työvoiman saatavuus on oleellisen tärkeää kotimaiselle ruoantuotannolle ja erityisesti ulkomaisen työvoiman riittävyys. Kestävän, kannattavan ja huoltovarmen ruokajärjestelmän varmistamiseksi myös riittävä osaavan työvoiman saatavuus on kyettävä varmistamaan.
- On tärkeää, että strategiassa on tunnistettu ruoka-alan huoltovarmuuteen keskeisesti liittyvä ennakoiva sopeutuminen ja varautuminen ilmastonmuutoksen aiheuttamiin säiden ääri-ilmiöihin. Näihin sopeutumis- ja varautumistoimiin on kansallisesti osoitettava riittävä rahoitus ja toimiin on ryhdyttävä mahdollisimman pian. Maakunnilla on rooli sopeutumisen edistämisessä ja esimerkiksi Uudellamaalla valmistellaankin ilmastonmuutoksen sopeutumissuunnitelmaa, joka sisältää myös maatalouden.

Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

Huomioita ja havaintoja

- Ruokajärjestelmän riskienhallinnan, varautumis- ja sopeutumistoimien osalta ruokajärjestelmän eri toimijoiden rooli tunnistetaan hyvin, mutta riittävät kansalliset resurssit riskienhallintatyön varmistamiseksi puuttuvat osiosta kokonaan. Huoltovarmuus ja riskienhallinta on ennen kaikkea kansallinen asia, joten valtion rooli työn mahdollistajana tulisi käydä ilmi selkeästi.

Strateginen tavoite 2: Ruoantuotannon jatkuvuus turvataan

Huomioita ja havaintoja

- On hyvä, että kiertotalouden vahvistuva rooli ruoantuotannon arvoketjussa mainitaan. Kotimaisen ruoantuotannon jatkuvuuden turvaamiseksi tarvittaisiin kuitenkin kunnianhimoisempaa lähestymistä käsillä oleviin isoihin muutoksiin, kuten ilmastonmuutoksen aiheuttamat kriisit sekä eläinperäisen ruokavalion haitalliset vaikutukset ympäristölle, tuotantoeläimille ja kuluttajille.
- Suomen tulisi ensisijaisesti panostaa uudistavan viljelyn ja kasvipohjaisten vaihtoehtojen kehittämiseen kotieläintalouden rinnalla, sen sijaan että tuemme jatkossakin nykymallin mukaista kotieläintaloutta. On tärkeää kehittää nurmituotantoa muihinkin käyttötarkoituksiin kuin rehuksi.

- Kestävän ruoantuotannon kannattavuuden tukemiseksi tarvitaan julkista tukea ja kannustimia, joiden avulla viljelijät voivat ottaa käyttöön kestäviä käytäntöjä sekä uusia liiketoimintamalleja ja teknologioita.
- Ruoantuotannon jatkuvuuden ja kestävyysvarmistamiseksi EU:n suorat maataloustuet sekä maaseudun kehittämisrahoitus ovat tärkeitä instrumentteja. Jotta voimme rakentaa Suomeen kestävä ruokajärjestelmän, jossa toimijat saavat aidosti toimeentulon, tulee maataloustukien ja maaseudun kehittämisen rahoituksen aiempaa vahvemmin kohdentua uusien liiketoimintamallien, kestävien käytäntöjen ja uusien teknologioiden käyttöönoton edistämiseen.
- Aluekehitysrahoituksella on merkittävä rooli aidosti kestävä ja uudistavan ruokajärjestelmän kehittämisessä, erityisesti uusien ruoantuotannon innovaatioiden ja kestävyysratkaisujen kehittämisessä. Uudellamaalla korkeakoulujen (mm. Helsingin yliopisto, Metropolia) ja tutkimuslaitosten (mm. LUKE, VTT) lukuisien ruokajärjestelmän innovaatioihin ja kestävä ruokajärjestelmän rakentamiseen keskittyvien hankkeiden ja innovaatioekosysteemien toimintaa on mahdollistettu aluekehitysrahoituksella. Tästä syystä on erittäin tärkeää, ettei aluekehitysrahoituksesta leikata maataloustukien kasvattamisen kustannuksella.

Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

Huomioita ja havaintoja

- Strategiassa on hienosti tunnistettu se, että Suomi on riippuvainen ulkomaisista tuotantopanoksista, kuten lannoitteista. Lisäksi Suomen maatalous on tällä hetkellä hyvin riippuvainen energiaintensiivisistä tuotantoprosesseista. Suomen on varmistettava omavaraisuutensa kestävä energiansaannin osalta ja etsittävä aktiivisesti kotimaisia vaihtoehtoja maataloudessa laajasti käytetyille tuontilannoitteille.
- Jotta Suomen kansallinen ruokajärjestelmä olisi aidosti kestävä, tulee Suomen investoida aktiivisesti uusiutuvan energian tuotantoon ja etsiä ratkaisuja lannoitteiden oikeamääräisen ja -aikaisen käytön lisäämiseksi ruoantuotannossa. Tämä edellyttää myös kansallisia panostuksia ja kannustimia. Kierrätyslannoitteiden käyttöä voidaan tukea esimerkiksi julkisten hankintojen kriteereillä.
- Huoltovarmuus vahvistuu myös proteiiniomavaraisuutta parantamalla. Rehukomponenttien lisäksi proteiiniomavaraisuus ihmisravinnoksi on ensiarvoisen tärkeää. Ruokastrategiassa tuleekin painottaa kotimaisen palkokasvien ja muiden proteiini lähteiden tuotannon, jalostuksen sekä kulutuksen kehittämistä.

Luku 3.3: Luonnon kantokyky

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.3. luonnon kantokyky

- Suomen kansallisen ruokastrategian tulee ensisijaisesti edesauttaa kansallisten ja EU:n ympäristö- ja ilmastotavoitteiden saavuttamista, luonnon kantokyvyn asettamisessa rajoissa.

- Uudenmaan näkökulmasta ruokajärjestelmään keskeisesti kytkeytyvät biotalous, kiertotalous sekä puhtaan ja vihreän siirtymän edistäminen ovat yhteydessä toisiinsa, ja niitä tulisi myös edistää yhtenä kokonaisuutena.

Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

Huomioita ja havaintoja

- Suurin osa Suomen ruokajärjestelmän kasvihuonekaasupäästöistä syntyy maataloudesta ja maataloussektorilla on merkittävä rooli siirtymisessä vähähiiliseen talouteen. Strategiassa on hyvin tunnistettu turvemaiden päästöjen vähentämisen rooli sekä tähän tarvittava oikeudenmukaisuustarkastelu ja vuoropuhelu.
- Ruokaketjun ilmastovaikutusten vähentämiseksi tulee maatalouden tuet osoittaa jatkossa ainoastaan sellaisille ruokajärjestelmätoimijoille, joiden toiminta perustuu ilmastopäästöjen vähentämiseen. Tulosperusteisuus tukijärjestelmissä on kannatettava suunta. Nykyisen tukimallin jatkaminen on kestäväntöntä, eikä Suomi tule saavuttamaan ilmastotavoitteitaan, mikäli muutoksia ei tehdä.
- Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi, tulee maataloussektorin päästöjen vähentämiseen tähtäävien uusien ratkaisujen käyttöönottoon sekä uusiutuvan energian investointeihin panostaa kansallisesti.

Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

Huomioita ja havaintoja

- On tärkeää, että luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on tunnistettu strategiassa ja siihen panostetaan riittävillä kannustimilla.
- Uudistava viljely on tapa tuottaa ruokaa kannattavasti ja ympäristöystävällisesti. Uudistava viljely parantaa pellon kasvukuntoa ja satovarmuutta, hyödyttäen niin viljelijöitä, ilmastoa, luonnon monimuotoisuutta kuin Itämeren tilaakin. Baltic Sea Action Groupin Carbon Action -yhteistyössä edistetään uudistavan viljelyn keinoja käytännössä samalla kun tutkitaan hiilen varastoitumista peltomaahan.
- Luonnon monimuotoisuutta ja ympäristön hyvinvointia edistävien erilaisten tuotantotapojen (kuten luomutuotanto, uudistava viljely, laidunnus ja luonnonhoito) käyttöönottoa tulee tukea taloudellisin kannustimin.

Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

Huomioita ja havaintoja

- Lannoitteiden valmistus ja käyttö ovat myös merkittävä kasvihuonekaasupäästöjen lähde. Suomen on otettava aktiivinen rooli ihmisen valmistamien lannoitteiden, kuten ammoniakkin, käytön

vähentämisessä. Ammoniakin valmistus kuluttaa paljon energiaa, ja suurin osa tästä energiasta on peräisin fossiilisten polttoaineiden, kuten kivihiilen ja metaanikaasun, polttamisesta. Tällä hetkellä ammoniakin valmistus aiheuttaa 1–2 prosenttia maailman hiilidioksidipäästöistä. Vihreän ammoniakin tuotannossa Suomen kannattaa toimia edelläkävijänä.

- Lisäksi suuri osa maataloudessa käytetyistä lannoitteista valuu vesistöihin tai hajoaa maaperän mikro-organismien vaikutuksesta, jolloin voimakas kasvihuonekaasu typpioksidi vapautuu ilmakehään. Tämä on merkittävää, sillä tutkimukset osoittavat, että typpioksidi lämmittää maapalloa 300 kertaa enemmän kuin hiilidioksidi.
- Strategiassa on hyvä tavoite ravinnepäästöjen kuriin saamiseksi. Ravinteiden kierrätykseen ja kierrätyslannoitemarkkinoihin tulee panostaa. Kotimaisten rehevöitymisestä hyötyneiden kalakantojen kalastusta sekä hyödyntämistä ruuaksi tulee lisätä.

Luku 3.4: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.4. Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

- Suomalaisen ruokakulttuurin ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet ovat kannatettavia, mutta keinot näiden tavoitteiden toteuttamiseksi puuttuvat toistaiseksi kokonaan.
- Ruoka-alan kehittymisen ja uudistumisen ei tule tapahtua tuhoamalla olemassa olevia ratkaisuja. Sen sijaan on pohdittava, miten perinteistä ruoantuotantoa ja ruokakulttuuria kehitetään ja vaalitaan tulevaisuudessa kestävällä tavalla. Paikallisten toimijoiden, kuten viljelijöiden ja kyläyhteisöjen, on kyettävä kehittämään olemassa olevaa toimintaa ilman pelkoa siitä, että sen tilalle kehitetään jotain korvaavaa.

Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

Huomioita ja havaintoja

- Strategian tavoite lisätä ja monipuolistaa paikallisten ja kotimaisten tuotteiden käyttöä sekä kotitalouksissa että ruokapalveluissa on kannatettava, mutta käytännössä tämän toteuttaminen edellyttäisi merkittäviä taloudellisia kannustimia kotimaisen alkutuotannon edistämiseen sekä ruokapalveluiden hankintakriteerien uudistamiseen. Kotitalouksien ja ruokapalveluiden kynnys valita kotimainen tai lähellä tuotettu vaihtoehto madaltuu, mikäli hintaerot saadaan nykyistä maltillisemmiksi. Usein haasteeksi muodostuvat myös vaikkapa ruokapalveluiden hankinnoissa edellytettävät kriteerit elintarvikkeiden prosessoinnille: alkutuottajan ja ruokapalveluiden väliin mahtuu välittäjätahoja, kuten käsittelylaitoksia, joissa perunat kuoritaan tai vihannekset pilkotaan valmiiksi, ennen niiden toimittamista kouluihin tai muulle loppukäyttäjälle.

Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

Huomioita ja havaintoja

- Suomessa kuluttajia tulee kannustaa terveellisen ruoan valitsemiseen ja epäterveellisten vaihtoehtojen välttämiseen muillakin keinoilla kuin kansallisten ravitsemussuositusten tai ravitsemuskasvatuksen välityksellä.
- Epäterveellisten, paljon suolaa, sokeria tai kovaa rasvaa sisältävien tuotteiden hintoja voidaan esimerkiksi verotuksen keinoin nostaa terveellisiä vaihtoehtoja korkeammiksi, jolloin kuluttajilla on aito mahdollisuus ja kannustin valita terveellisempi vaihtoehto osaksi ruokavaliotaan. Tällä hetkellä tämä ei täysin toteudu. Epäterveellisten ruokien mainontaa pitäisi myös rajoittaa.

Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

Huomioita ja havaintoja

- Suomalaisessa ravintolakulttuurissa on jo vahvasti nähtävillä kotimaisen ja lähellä tuotetun ruoan arvostus. Ravintolakulttuurin vahvistuminen on kannatettava tavoite, mutta edellyttäisi myös muunlaisia panostuksia, kuin pelkkää tahtotilaa. Ruoalla on merkittävä rooli myös Suomesta syntyvissä mielikuvissa, kytkeytyen keskeisesti ruokamatkailuun.

Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

Huomioita ja havaintoja

- Ruoka yhteisöllisyyden, suvaitsevuuden ja hyvinvoinnin rakentajana on kannatettava tavoite. Joukkoruokailun lisäksi laajemmalla tasolla paikallisyhteisöt voivat lisäksi määritellä, mikä on oman yhteisön tapa tuottaa ruokaa ja nauttia siitä. Paikallista ruokajärjestelmää voidaan jopa suunnitella koko paikallisyhteisön voimin, mikä myös lisää läpinäkyvyyttä ja ymmärrystä siitä, mistä ruoka tulee.

Luku 4: Kehitettävät valmiudet

Huomioita ja havaintoja lukuun 4 Kehitettävät valmiudet

- On hienoa, että strategiassa tunnistetaan ruoka- ja ruokajärjestelmäinnovaatioiden kehittäminen keskeisenä osana kansallista kriisinkestävyyttä ja kilpailukykyä.
- Innovaatioiden syntymiseksi tarvittavien joustavien kokeiluympäristöjen ja alustojen keskeinen rooli on tunnistettu hyvin strategiassa. Innovaatio ei tarkoita vain teknologiaa, vaan se voi olla myös uusia toimintamalleja, digitaalisia ratkaisuja tai palveluinnovaatioita. Tulevaisuuden kestävämmän ruokajärjestelmän esimerkkejä on tunnistettu esimerkiksi osana Food SystemiCity -hanketta ja koostettu Tulevaisuuskartta-julkaisuun: Food SystemiCity tulevaisuuskartta.pdf
- Uudellamaalla kehitetään aktiivisesti uudenlaisia ruokajärjestelmän innovaatioita, joilla on merkittävää kansainvälistä potentiaalia. Tällaisia ovat esimerkiksi VTT:llä kehitettävät solumaatalouden ja uudenlaisten kasviproteiinien erilaiset innovaatiot, joita Onego Bion ja Happy Plant Proteinin kaltaiset, VTT:ltä alkunsa saaneet yritykset jatkokehittävät ja kaupallistavat omassa toiminnassaan.

- Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan panostaminen, digitaalisten ratkaisujen käyttöönotto sekä tarvittava osaamisen varmistaminen ovat keskeisiä edellytyksiä Suomen maatalous- ja elintarvikealan kilpailukykyyn lisäämiseksi.
- Jotta Suomella on mahdollisuus pysyä mukana ruokajärjestelmän innovaatioiden kehityksessä ja aktiivisesti etsiä uusia, kestäviä ratkaisuja ruoantuotannon turvaamiseksi myös tulevaisuudessa, tulee uusien ruokajärjestelmän innovaatioiden markkinoille pääsyä hidastavaa sääntelytaakkaa keventää.
- EU:n sääntelyprosessien avoimuuden lisääminen ja yksinkertaistaminen on tarpeen ja hyödyttäisi erityisesti ruokajärjestelmän innovaatioista uusia vientituotteita kehittäviä pk-yrityksiä, joihin kohdistuu usein suhteettomia sääntelyrasitteita. Sääntelyn purkaminen ei kuitenkaan saa tarkoittaa yritysvastuun vähentämistä tai aiheuttaa haittaa ympäristölle.
- Suomen tulee pyrkiä aktiivisesti vaikuttamaan siihen, että EU:n tulevassa monivuotisessa rahoituskehityksessä varmistetaan riittävä rahoitus tutkimukseen, kehittämiseen ja innovointiin. Lisäksi on kansallisesti varmistettava, että TKI-tukia ohjataan kestävän ruokajärjestelmän kehittämiseen, muiden tärkeiden kehittämiskohteiden rinnalla (kuten vaikkapa puolustus- ja kvanttiteknologiat).
- Ruokajärjestelmän uudistumisen edellyttämät panostukset osaamiseen ja tutkimukseen on tunnistettu hyvin strategiassa. Tarvitsemme vahvaa osaamista ennakoinnissa, markkinoissa, viennissä, kiertotaloudessa, uusissa viljelymenetelmissä ja tutkimustiedon hyödyntämisessä aina soveltamisesta kaupallistamiseen asti. Näihin tulee osoittaa riittävästi rahoitusta, jotta tavoitteet aidosti voidaan saavuttaa.
- Investointikykyyn vahvistamisen osalta strategiassa on hyvin tunnistettu ruokajärjestelmän uudistumisen edellyttämät investoinnit. Innovaatiotoiminnan vauhdittamiseksi innovaatioseleiden, mikrolainojen, takausten ja pääomasijoitusten lisäksi tarvitaan kansallisia panostuksia myös toiminnan skaalaamiseen ja vientimahdollisuuksien edistämiseen.
- Kansallisten tukien ja verotuksen uudistaminen tukemaan ruokajärjestelmän kestävyysmurrosta ja kasvua sekä terveellisemmän, kotimaisen ruokavalion valitsemista, ovat keskeisessä roolissa ja näihin tulisi panostaa ensi kädessä. Kunnissa ruokapalveluiden merkitys kestävyysmurroksen edistämässä on suuri ja kuntien hankintaosaamisen kasvattaminen tällä saralla on tärkeää.

Muuta kommentoitavaa

Muita huomioita strategiasta.

- Suomen kansallisen ruokastrategian tulee ennen kaikkea tukea ruokajärjestelmän kestävää murrosta ja Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamista. Kiertotalouden ja uudistavan viljelyn ratkaisut tulee ottaa laajasti käyttöön ja näiden edistämiseen tulee osoittaa riittäviä taloudellisia kannustimia. Ruokajärjestelmää pitää kehittää tavalla, joka ei vaaranna luonnon monimuotoisuutta, vaan pikemminkin lisää sitä.

- Kansallisen ruokastrategian tulee olla linjassa EU:n maatalouden ja ruoantuotannon strategisten tavoitteiden kanssa, minkä lisäksi Suomen tulee aktiivisesti edistää koko EU:n tasolla tapahtuvaa muutosta kohti kestävämpää ruoantuotantoa ja -kulutusta.
- EU:n sääntely ja toisaalta rahoitus vaikuttavat merkittävästi myös Suomen ruoantuotannon kehittymismahdollisuuksiin. Suomen tulee aktiivisesti pyrkiä edistämään mm. turhan sääntelyn purkamista, uusien ruoantuotannon innovaatioiden markkinoillepääsyä sekä ympäristölle haitallisten tukien alasajoa.
- Kansainvälisessä kontekstissa Suomen tulee myös pyrkiä vahvistamaan asemaansa ruokaviennin, erityisesti ruokajärjestelmän kestävyyttä edistävien innovaatioiden, saralla. Helsingin yliopiston ruokaviennin edistämiseen keskittynyt maisteriohjelma on askel oikeaan suuntaan Suomen ruokajärjestelmän vientipotentiaalin valjastamiseksi.
- Kansallisten ravitsemussuositusten mukaisen ruokavalion ja sitä tukevan ruokajärjestelmän tavoittelu ei juuri käy strategiasta ilmi. Suomen kansallisen ruokastrategian tulisi rohkeammin pyrkiä ennaltaehkäisemään epäterveellisten ruokailutottumusten aiheuttamia, kansantaloudellemme kalliita terveyshaasteita ja kannustaa terveellisempien vaihtoehtojen valintaan esimerkiksi verotuksen ja mainonnan rajoittamisen keinoin. Usein kyse ei ole kuluttajan tietoisesta valinnasta syödä epäterveellisesti, vaan elintarvikkeiden korkean hinnoittelun aiheuttamasta pakosta valita halvempi tuote.
- Suomessa syntyvän ruokahävikin ja elintarvikejätteen määrät ovat suuria. Suomi on sitoutunut puolittamaan syntyvän ruokahävikin määrän vuoteen 2030 mennessä, mutta tavoitteen edistämiseksi tarvittavia toimia ei löydy kansallisesta ruokastrategiasta lainkaan. Esimerkiksi kuntien ruokapalveluiden tai lounasravintoloiden tarjonnasta syntyvää ruokahävikkiä voitaisiin kuitenkin ennaltaehkäistä eri toimin, kuten käyttäjädatan paremmalla analysoinnilla tai tarjontaan, ruoan maukkauteen reseptiikkaan panostamalla. Nämä kytkeytyvät keskeisesti myös terveellisen ruokavalion ja ruoan arvostuksen lisäämiseen, aina päiväkodista alkaen.

Vartiainen Petra

Uudenmaan liitto - maakuntajohtaja Telén Tuija